

Gelijke kansen en de invloed van sociaal, cultureel en economisch kapitaal

De kansen van kinderen worden beïnvloed door drie kapitalen in hun gezin: sociaal, cultureel en economisch kapitaal. Kinderen die minder toegang hebben tot deze kapitalen, lopen vaker een achterstand op. Op deze pagina lees je wat deze kapitalen inhouden. En wat de invloed is op bijvoorbeeld schoolprestaties, gezondheid en maatschappelijke deelname.

1. Wat is sociaal kapitaal?

Iemands [sociaal kapitaal](#) bestaat uit de relaties met de mensen om je heen. Zoals familie, vrienden, buren en anderen uit de buurt. Je kunt bij hen terecht voor steun, hulp en advies. Ook voel je dat je erbij hoort en dat je gezien wordt.

Voor kinderen en jongeren is sociaal kapitaal belangrijk. Met sociaal kapitaal hebben ze mensen om zich heen die in hen geloven, hen aanmoedigen en hen helpen zich te ontwikkelen. Dit kunnen verschillende mensen zijn. Zoals een conciërge of mentor op school. Of een buurman die helpt met vervoer naar school. Grootouders, vrienden of kennissen kunnen advies geven, bijvoorbeeld bij een studiekeuze. Of helpen bij het vinden van een stage. En een sportcoach of clubvrijwilliger kan jongeren stimuleren om door te zetten met hun sport of hobby.

1.1 Invloed op gelijke kansen op school, werk en in de samenleving

Niet elk kind groeit op met een sterk sociaal netwerk. Sommige gezinnen hebben weinig mensen om zich heen bij wie ze terecht kunnen.

Een tekort aan sociaal kapitaal betekent dat gezinnen minder hulp en advies krijgen van anderen. Dat verkleint de kansen van kinderen en jongeren op school, werk en in de samenleving. Bijvoorbeeld omdat er niemand is om te helpen met huiswerk, waardoor jongeren vastlopen. Of omdat ze niet met anderen kunnen meerijden naar sporttraining, waardoor ze niet kunnen sporten. Ook zijn er bijvoorbeeld geen kennissen die kunnen helpen bij het vinden van een stageplek.

2. Wat is cultureel kapitaal?

Cultureel kapitaal bestaat uit de kennis, vaardigheden en gewoonten die kinderen thuis leren. Als thuis veel gepraat en gelezen wordt of als er aandacht is voor cultuur, doen kinderen ervaringen op die hen helpen op school en later in de samenleving. Ze leren zich goed uitdrukken, leren wat er van hen verwacht wordt in bepaalde omstandigheden en leren hoe ze zich in nieuwe situaties kunnen gedragen.

Een voorbeeld is een kind dat boeken leent in de bibliotheek, muziekles heeft, of naar het theater gaat. Ook gaat het om kinderen die bijvoorbeeld van hun ouders leren hoe ze zich netjes uitdrukken bij gesprekken met leraren of werkgevers. Sommige kinderen groeien op in een omgeving waar hiervoor weinig aandacht is. Vaak komt dat niet doordat ouders dit niet willen, maar door factoren zoals opleiding, inkomen of de drukte van het dagelijks leven.

2.1 Invloed op ontwikkeling, school en de arbeidsmarkt

Kinderen met meer cultureel kapitaal weten beter wat er van hen wordt verwacht op school en in de samenleving. Ze kunnen makkelijker meedoen en hun talenten worden sneller gezien. Op school sluiten lessen vaker aan bij kinderen uit gezinnen met meer cultureel kapitaal, terwijl kinderen met minder cultureel kapitaal zich sneller onzeker voelen, minder aansluiting vinden en achterstanden oplopen. Ze hebben vaak het gevoel dat ze er niet bij horen en niet gezien worden. Hun talenten worden minder snel gezien. Hierdoor halen ze vaker een lager onderwijsniveau dan wat ze aankunnen. Op de middelbare school en vervolgstudies verwachten leraren bepaalde manieren van leren die kinderen met minder cultureel kapitaal soms niet goed kennen. Ook op de arbeidsmarkt vragen banen vaak vaardigheden die deze kinderen minder makkelijk leren, waardoor ze sneller buiten de boot vallen.

3. Wat is economisch kapitaal?

Economisch kapitaal gaat over de financiële middelen die een gezin heeft. Zoals het inkomen van de ouders, hun baan en hun spullen. Als ouders genoeg geld hebben, kunnen ze investeren in de gezondheid, zelfontwikkeling en het toekomstperspectief van hun kinderen. Ze kunnen hun kinderen extra helpen. Bijvoorbeeld met een laptop, goed internet voor huiswerk, bijles, examentraining, sport, muziekles, scouting, dans, theater of leuke en leerzame uitstapjes in de zomervakantie. Gezinnen met minder economisch kapitaal hebben hier niet altijd genoeg geld voor.

3.1 Invloed op omgeving en gezondheid

Gezinnen met weinig geld hebben minder vaak toegang tot goede hulp, gezond eten en sport. Daardoor eten kinderen ongezonder en bewegen ze minder. Dit kan leiden tot gezondheidsproblemen als overgewicht en stress. Deze gezinnen wonen ook vaak in wijken met minder voorzieningen en een slechtere leefomgeving. Kinderen voelen zich hierdoor sneller onveilig en minder prettig, en komen minder snel in contact met positieve rolmodellen of sociale steun.

3.2 Invloed op mentale gezondheid en leren

Een langdurig geldtekort zorgt voor stress en onzekerheid. Kinderen maken zich zorgen over hun thuissituatie, bijvoorbeeld of er wel genoeg geld is voor eten. Ze voelen zich soms ook verantwoordelijk voor problemen thuis. Dit kan hun zelfvertrouwen en

mentale gezondheid aantasten. Door stress kunnen ze minder goed meedoen op school: ze hebben minder energie en aandacht om te leren, piekeren veel en zijn vaak moe. Ook kunnen ze door geldtekort niet meedoen aan buitenschoolse activiteiten. Hierdoor lopen ze vaker achter en kunnen ze hun talenten minder goed ontwikkelen dan andere kinderen.

3.3 Invloed op kansen op de arbeidsmarkt

Jongeren uit gezinnen met weinig geld kunnen minder snel een onbetaalde stage doen en via die stage een netwerk opbouwen. Daardoor krijgen ze moeilijker een goede eerste baan. Omdat ze geen financieel vangnet hebben, durven ze vaak minder risico te nemen, bijvoorbeeld om door te leren of een eigen bedrijf te starten.

4. Samenhang tussen sociaal, cultureel en economisch kapitaal

Sociaal, cultureel en economisch kapitaal bepalen allemaal de kansen van kinderen en jongeren. Ze versterken elkaar. Kinderen die alle vormen van kapitaal hebben, krijgen vaak meer mogelijkheden om zich te ontwikkelen. Als ze één of meer kapitalen missen, kunnen ze een achterstand oplopen. Zo kan een gezin met weinig geld minder snel naar een museum gaan of muziekles volgen. Hierdoor bouwt het kind minder cultureel kapitaal op. En als een kind niet kan sporten omdat dit te duur is, krijgt het minder kans om sociaal kapitaal op te bouwen in de sportclub. Dus hoe meer soorten kapitaal kinderen missen, hoe groter de nadelen voor hen zijn.

Bronnen: [Gelijke kansen en de invloed van sociaal, cultureel en economisch kapitaal | Nederlands Jeugdinstituut](https://www.nji.nl/gelijke-kansen/invloed-van-sociaal-cultureel-en-economisch-kapitaal) <https://www.nji.nl/gelijke-kansen/invloed-van-sociaal-cultureel-en-economisch-kapitaal>